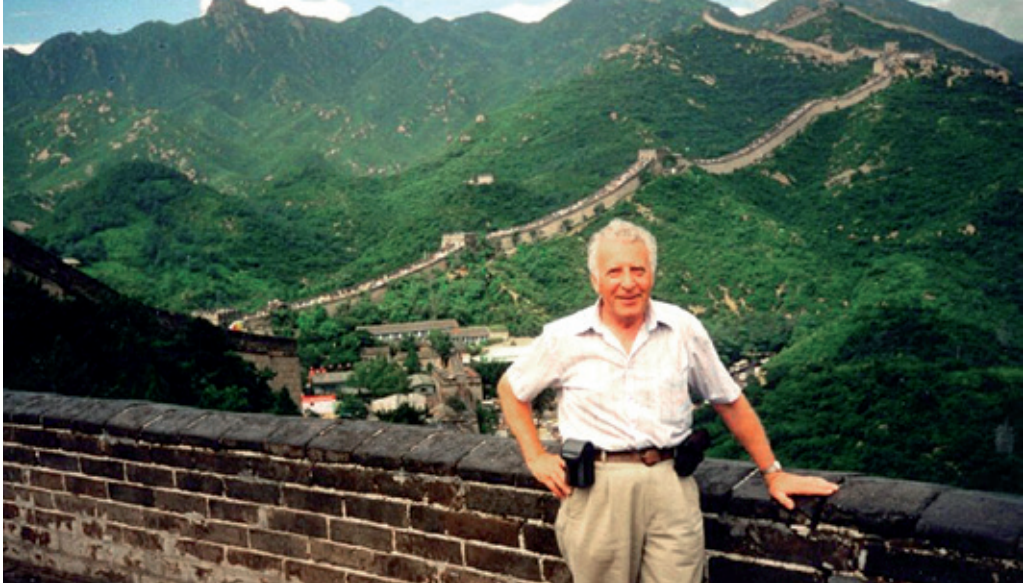

AKADEMIKUI VYTAUTUI JUODKAZIUI – 90

Ta proga, akademiko dovana – knyga apie Lietuvos hidrogeologiją

2018 m. lapkričio 1 d. profesorius, habilituotam fizinių mokslų daktarui, akademikui Vytautui Juodkaziui sukako 90 metų. Ta proga pasveikinti Profesoriaus lapkričio 7 d. į Vilniaus universiteto Chemijos ir geomokslų fakulteto Geomokslų institutą (M. K. Čiurlionio g. 21/27) sugužėjo gausus būrys jo draugų, kolegų, buvusių mokinių. Atvyko net žemiečių būrelis iš Pagėgių su meru priešakyje. O Profesorius, atvykusiems jo pasveikinti, padovanojo savo naują knygą „Požeminiai Neptūno valdų labirintai“, išsamiai atskleidžiančią Lietuvos hidrogeologijos mokslo bei praktikos raidos istoriją ir ypatumus. Taigi susirinkusieji ne tik sveikino Profesorių ir kalbėjo apie jo nuveiktus darbus, bet ir dalijosi pirmaisiais įspūdžiais apie knygą. Atsirado ją jau skaičiusių, tad jų įspūdžiai nuskambėjo net su tam tikra analize ir vertinimu.

Nors jubilias visiems susirinkusiems gerai žinomas ir pažįstamas, susitikimo pradžioje buvęs jo mokinys ir ilgametis kolega profesorius Robertas Mokrik glaustai papasakojo apie jo nuveiktus darbus ir jų svarbą hidrogeologijos mokslui bei praktikai. Pasak R. Mokrik, prof. V. Juodkazis, 1957 m. Vil-

niaus universitete įgijęs geologo specialybę, visą savo veiklą paskyrė požeminio vandens tyrimams, ką apima šiuolaikinis hidrogeologijos mokslas. Jis dirbo hidrogeologinėje įmonėje „Burvodmontaž“ (1957–1961 m.), Geologijos institute (1961–1988 m.), Vilniaus universiteto Hidrogeologijos ir inžinerinės geologijos katedroje (nuo 1988 m.). Profesoriaus moksliniai darbai skirti teoriniam ir praktiniam Baltijos artezinio baseino hidrogeologinių sąlygų išaiškinimui bei kartografavimui, požeminio vandens išteklių racionaliam naudojimui. Jis vienas pirmųjų Baltijos regione pradėjo požeminio vandens išteklių tyrimuose taikyti matematinio modeliavimo metodus, pagrindė daugelį gamtinių geofiltracinių dėsningumų, požeminio vandens išteklių formavimosi bei jų pasiskirstymo Baltijos arteziniame baseine ypatumų ir tuo prisidėjo kuriant regioninių hidrodinaminių procesų tyrimo metodologinius pagrindus.

Ypač svarbūs taikomojo pobūdžio V. Juodkazio darbai, atlikti jam vadovaujant ir tiesiogiai dalyvaujant. Jie skirti požeminio vandens išteklių prognozavimui Lietuvos ir kitų Baltijos šalių geriamojo vandens viešojo tiekimo

sistemų plėtrai pagrįsti, hidrogeologiniam kartografavimui. Parengti ir išleisti keturi hidrogeologiniai žemėlapiai, kuriuose pateikta Baltijos artezinio baseino struktūra bei požeminio vandens išteklių pasiskirstymas. Už Baltijos šalių kvartero ir prekvartero uolienu hidrogeologinių žemėlapių 1:500 000 masteliu sudarymą ir redagavimą V. Juodkaziui 1984 m. buvo suteikta tuometinės TSRS valstybinė premija mokslo ir technikos srityje, o už monografijos „Lietuvos geologija“ hidrogeologijos dalį suteiktas 1996 m. Lietuvos mokslo premijos laureato vardas.

V. Juodkasis vienas ir su bendraautorais yra išleidęs 8 knygas ir monografijas, 9 brošiūras, hidrogeologinių terminų žodyną, 5 vadovėlius, skirtus Vilniaus universiteto hidrogeologijos ir inžinerinės geologijos studijų programos studentams, paskelbė daugiau kaip 200 mokslinių straipsnių. Aktyviai dalyvaudamas mokslinėje ir pedagoginėje veikloje, vien 2005–2008 m. išleido vieną monografiją, du vadovėlius, enciklopedinį hidrogeologinių terminų žodyną, paskelbė 15 mokslinių straipsnių. Jo su bendraautoriumi parengtas vadovėlis „Aplinkos hidrogeologija“ skirtas aktualiai, šiuo metu besivystančiai aplinkos geologijos mokslo ir studijų kryptčiai. Kaip pedagogas, Profesorius parengė 11 mokslų daktarų ir išpuoselėjo 3 habilituotus daktarus. Prof. V. Juodkasis pelnytai laikomas vienu pagrindinių lietuviškosios hidrogeologijos mokyklos kūrėjų.

Dirbdamas mokslinį ir pedagoginį darbą, V. Juodkasis plačiai bendradarbiavo su Vokietijos, Švedijos, Lenkijos, Rusijos, Olandijos, Norvegijos, Čekijos ir kitų šalių mokslininkais: 1993–1996 m. su Lundo universitetu dalyvavo vykdant projektą „Wetland“, 1995–1996 m. su Kylio, Utrechto ir Lundo universitetais – projektą „Tempus“, 1999–2005 m. su Kylio, Drezdeno ir kitais universitetais – programą Erasmus/Sokrates. Jis aktyviai dalyvavo ir Tarptautinės hidrogeologų asociacijos darbe, buvo ilgametis žurnalo „Hydrogeology Journal“ asocijuotas redakcinės kolegijos narys. V. Juodkasis Lietuvoje organizavo ne vieną tarptautinį hidrogeologijai skirtą renginį: kartu su Tarptautine

hidrogeologų asociacija (1979 m. Vilniuje), su Baltijos, Skandinavijos, Lenkijos ir Vokietijos specialistais (1992 m. Palangoje, 1993 m. Druskininkuose), su Lundo universitetu (1996 m. Vilniuje), kartu su NATO mokslo skyriumi, dalyvaujant daugelio Europos šalių specialistams (1997 m. Vilniuje).

Savo veikloje prof. V. Juodkasis daug dėmesio skyrė mokslinių tyrimų propagavimui – aktyviai dalyvavo Lietuvos geologų bendruomenės visuomeninėje veikloje, daugiau kaip du dešimtmečius buvo Lietuvos geologų sąjungos žurnalo „Geologijos akiračiai“ atsakinguoju redaktoriumi, Lietuvos mokslų akademijos leidžiamo žurnalo „Geologija“ redakcijos nariu, daugiau kaip 50 leidinių, skirtų moksliniams straipsniams ir konferencijų pranešimams publikuoti, redaktoriumi, Lietuvos Respublikos Seimo priimtų Žemės gelmių ir Geriamojo vandens įstatymų vienu iš rengėjų. Daug metų V. Juodkasis buvo Lietuvos geologijos tarnybos Valstybinės naudingųjų iškasenų išteklių komisijos pirmininko pavaduotoju.

2004 m., atstovaudamas Lietuvos mokslų akademijai ir Vilniaus universitetui, prof. V. Juodkasis kartu su Lietuvos geologijos tarnyba ir hidrogeologinėmis įmonėmis iniciavo projektą „Lietuvos požeminio vandens išteklių įvertinimas ir naudojimas geriamojo vandens tiekimui 2005–2025“. Lietuvos Respublikos Vyriausybei projektui pritarus ir skyrus finansavimą, jį vykdė jungtinės hidrogeologų pajėgos (dvi mokslinės institucijos ir trys geologinės įmonės), o V. Juodkasis buvo šio projekto vadovaujantis ekspertas, atsakingas už mokslinį–techninį projekto vykdymo lygį. Deja, dėl tuometinės ekonominės krizės ir finansinių trūkumų, šis projektas nebuvo realizuotas, kaip sumanyta, liko neišspręstų požeminio vandens išteklių kokybės formavimosi ir kitų svarbių uždavinių.

1994 m. prof. V. Juodkasis, Vilniaus universiteto Senato teikimu, buvo išrinktas Lietuvos mokslų akademijos nariu ekspertu, o 1998 m. – nariu korespondentu. Būdamas LMA nariu, jis atstovavo Lietuvos mokslų akademijai ir Vilniaus universitetui ekspertų komisijose, vertinusiose Lietuvos mokslo ir

studijų institucijų veiklą, atlikusiose įvairių mokslo programų ekspertizę.

Susitikime Profesoriaus jubiliejui paminėti, po įžanginės prof. R. Mokrik kalbos daug šiltų žodžių, sveikinimų ir linkėjimų sveikatos bei stiprybės Jubiliatui išsakė bičiuliai mokslininkai, hidrogeologijos barų darbuotojai, geomokslų įstaigų bei asociacijų atstovai. Vilniaus universiteto rektoriaus vardu Profesorių šiltai pasveikino Chemijos ir geomokslų fakulteto dekanė prof. habil. dr. Aldona Beganskienė, Chemijos instituto direktorius akad. prof. habil. dr. Aivaras Kareiva, kuris akad. V. Juodkaziui įteikė vardinį Teodoro Grothuso medalį, Geomokslų instituto direktorius prof. dr. Egidijus Rimkus. Lietuvos mokslų akademijos prezidento akad. prof. habil. dr. Jūro Banio sveikinimą Jubiliatui įteikė akad. prof. habil. dr. Algimantas Grigelis ir akad. prof. habil. dr. Robert Mokrik.

Įspūdžius apie Profesoriaus naująją knygą pirmasis išsakė profesoriaus jaunystės draugas, ilgametis bendradarbis ir kolega akad. Algimantas Grigelis. Jis atkreipė susirinkusiųjų dėmesį, kad knyga labai talpi savo žiniomis. Be išsamaus sudėtingų požeminio vandens formavimosi ir būvio Lietuvos žemės gelmėse tyrimų problemų aptarimo ir nagrinėjimo, kam skiriamas pagrindinis dėmesys, knygos pradžioje randama daug įdomios informacijos apie Žemės planetos kilmę ir raidą, jos pažinimo koncepcijų įtaką mokslo plėtrai. Knygoje daug kur jaučiamas asmeninis autoriaus dėmesys ir kritiškas, kur reikia, vertinimas jautrių mokslo raidos ir mokslo valdymo problemų šiuolaikinėje krašto ūkio plėtros panoramoje. Anot A. Grigelio, knyga neabejotinai sulauks savo skaitytojo ir ras atgarsį visuomenėje.

Knygos gimimo procesą vaizdžiai papasakojo jos redaktorė Aušrė Masiukaitė, redagavusi jau ne vieną Profesoriaus knygą. Anot jos, tokios knygos parašymas, tai ne vien talentas ir noras rašyti, tai titaniškas, laiku nematuojamas triušas ir neapsakomas gebėjimas savo laiką valdyti, kuo ir pasižymi jos autorius.

Įdomias mintis, jau siauresniame rate, išsakė hidrogeologė Vaida Raslanaitė, kuri nuo pat

pradžių prisidėjo prie knygos vaizdinės dalies kūrimo ir buvo viena pirmųjų jos vertintojų. „Ši knyga mane įkvėpė keliauti. Jos iliustracijos suviliojo aplankyti Čekijos mineralinių vandenų ir karštųjų versmių kurortą Karlovy Varus. Labai tikiuosi, kad kiekvienam iš mūsų ši knyga taps bent nedideliu laipteliu į asmeninius atradimus ir pažinimus“, – prisipažino Vaida.

Knygos parengimą ir išleidimą rėmusios UAB „Grotą“ direktorius Antanas Marcinonis, kalbėdamas apie knygos rėmimo motyvus, nurodė jų keletą, tačiau pagrindiniu įvardijo knygos svarbą geologo, tiksliau – hidrogeologo, profesijos reikšmingumui ir populiarinimui. Jo manymu, autorius jau knygos pradžioje labai taikliai pastebė, kad kiekvienas žmogus renkasi jam patrauklią profesiją, kuri jo gyvenimą užpildytų kūrybine veikla ar dominančiu amatu. Kam tai pavyksta padaryti, gali būti tikras, kad ta veikla taps ir duona kasdienine, ir nesibaigiančiu intelektualaus pasitenkinimo šaltiniu. Sakoma – turėk mėgstamą darbą, ir tau nereikės dirbti.... Ši knyga tikrai gali padėti ne vienam atrasti hidrogeologiją kaip darbą, kurio dirbti nereikia...

**Algimantas Grigelis, Robert Mokrik,
Antanas Marcinonis**